

Preek bij het in gebruik nemen van de Nieuwe Bijbel Vertaling.

Schriftlezingen: Genesis 1:1-5.
Johannes 1:1-5,9-18.
Johannes 20:30-31.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

U hebt vast allemaal weleens een gothische kathedraal bezocht. Dan herinnert u zich vast nog de grote overgang: Vanuit de drukte van een grote stad, ga je **via een portaal** naar binnen. Het zijn maar een enkele stappen vanuit de drukte van alledag naar de gewijde stilte van de kathedraal. En dan sta je opeens in een indrukwekkende ruimte: hoog en ruim en kunstzinnig versierd. Je komt ogen tekort om alles te bekijken. Het eerste wat opvalt, is waarschijnlijk de lichtinval: van bovenaf. En in die hoge glas-inloodramen zijn bijbelse taferelen te zien. Ook langs de wanden van het middenschip is veel te zien: Meestal 12 tot 14 schilderijen met de verschillende staties van Jezus' kruisweg. En in elke kerk is er natuurlijk een kansel. Het houtsnijwerk van de kansel zinspeelt altijd op de verkondiging van het Woord. En op de kansel -of op een lezenaar-een opengeslagen bijbel. Als je geluk hebt, speelt er iemand op het orgel. Dan is het schitterend om te luisteren naar de galm van de klanken tussen de gewelven. En door de oudheid van alles wat er te zien is -en door de grafzerken- krijg je besef van de vele generaties die ons zijn voorgegaan in het geloof. Als je zo de hele ruimte op al je zintuigen laat inwerken, ga je vanzelf fluisteren of word je zelfs helemaal stil. Hooguit wijs je elkaar op details die je opvallen. Het **beleven van die ruimte** is haast onuitputtelijk. Zelfs al zou die kathedraal de kerk zijn waar je elke zondag een eredienst meemaakt, zal je nog telkens weer geraakt worden door iets nieuws.

Op deze manier zou je ook de bijbel ter hand moeten nemen: als een heilige ruimte die je binnentreedt, en dan zal je merken dat je ogen en oren te kort komt om alles op te merken. Dat maakt het lezen in de bijbel juist zo boeiend: er is zoveel om op je in te laten werken. Zelfs in gedeeltes die je heel bekend zijn hoor je telkens nog weer iets nieuws. Als je zo het lezen van de bijbel vergelijkt met het betreden van een kathedraal zou je de eerste woorden van de bijbel '*In het begin...*' kunnen vergelijken met het portaal waardoor je binnengaat. Aan de ene kant heb je het leven van alledag, aan de andere kant een verrassend inspirerende, andere wereld. Hoewel, alles uit het dagelijks leven kom je aan de andere kant ook tegen, maar in een heel ander licht. Als we de bijbel lezen **wordt het leven doorzichtig naar God toe**. Meteen als je de woorden '*In het begin...*' gehad hebt, begint het al anders te worden. Misschien kom je voorlopig nog liever binnen door het portaal dat '*In den beginne...*' heet, liever dan door '*In het begin...*' Liever de oude vertaling dan de nieuwe. Maar als het goed is, zal je hetzelfde beleven. Voor sommige mensen zal de Nieuwe Bijbel Vertaling misschien wat minder plechtig en daardoor minder heilig overkomen. Want het is gewoon alledaags nederlands, de taal die wij anno 2004 spreken. Met je en jij waar mensen vriendschappelijk met elkaar omgaan, en u waar het formele en respectvolle op zijn plaats is. Misschien dat het voor sommigen van ons zelfs na een serieuze kennismaking toch te gewoon blijft klinken.

Dat is mogelijk. Laat niemand u dan het vertrouwde afnemen! Maar laten we dan ondertussen óók bedenken dat in onze geseclariseerde cultuur steeds meer mensen **een gids** in de kathedraal kunnen gebruiken, iemand die tekst en uitleg geeft bij wat er allemaal te zien is. Steeds meer mensen verstaan de taal van de kerkelijke traditie niet meer. Zo is het ook met de bijbel. Voor de jonge generatie is de taal van 1951 al zo verouderd dat ze het niet helemaal meer oppikken.

Een voorbeeld van de catechisatie: Bij de aankondiging van de geboorte van Jezus zegt de engel Gabriël dat '*de kracht des Allerhoogsten Maria zal overschaduw*'.

Een catechisant vroeg wie dan '*de Allerhoogsten*' zijn die Maria zou overschaduw. Zij vatte het op als een meervoud, terwijl het gaat over '*de kracht van de Allerhoogste*' en dat is God.

En dan staat er, kort daarna: *'Maria maakte zich op in die dagen en reisde met spoed naar het bergland...'* Verbaasd vraagt een jongere zich af: Had Maria dan ook al make-up?!

En van Johannes de Doper staat er dat hij vertoefde in de woestijn en *'hij at sprinkhanen en wilde honing.'* Dat betekent niet: Hij at sprinkhanen, maar liever wilde hij honing.

Vanwege al dat soort misverstanden, maar veel meer nog vanwege diepere geheimen in de tekst en subtiele details, was het gewoon nodig dat er weer een nieuwe bijbelvertaling kwam. En we kunnen er nu al rekening mee houden dat dat over tientallen jaren weer nodig zal blijken te zijn. Ik geloof zelfs dat God niets liever wil dan dat zijn Woord zo verstaanbaar mogelijk klinkt in deze wereld. Is dat niet een heel belangrijk aspect van Pinksteren? Op de eerste Pinksterdag spraken de discipelen de toegestroomde mensen **ieder in zijn eigen taal** toe. Verwonderd zeiden de mensen:

'Hoe kan het dat wij hen allemaal in onze eigen moedertaal horen spreken?' (NBV)

Inderdaad, God wil niets liever dan in onze **moedertaal** tot ons spreken, want dat is de **taal van ons hart**.

Voor verschillenden onder ons is het zeeuwse dialect misschien nog vertrouwder dan het nederlands. Het is mij tenminste meer dan eens opgevallen tijdens vergaderingen, wanneer een bepaald punt iemand extra ter harte gaat, dat zo iemand ongemerkt overgaat op het zeeuws, als hij of zij ook een zeeuw tegenover zich heeft. Dat is helemaal niet zo vreemd. In je moedertaal kun je jezelf het best uitdrukken en begrijp je iets ook het best. Daarom is het zo belangrijk dat de bijbel vertaald wordt. Desnoods ook in het zeeuws. De Psalmen zijn al in het zeeuws vertaald.

Bij de presentatie van de Nieuwe Bijbel Vertaling noemde kardinaal Daneels de vertaling van de bijbel weer een stap verder in de menswording van Gods Zoon. God komt steeds verder naar ons toe, steeds dichterbij. God spreekt ook nederlands, en ook tjoemburu en dagbani!

Ter vergelijking is het interessant om te weten dat de koran eigenlijk niet vertaald mag worden. Er is wel een nederlandse vertaling van de koran, maar dat heet dan een interpretatie of een verklaring van de koran, maar geen vertaling. Daar zit de opvatting achter dat elke vertaling minder is dan het origineel. Hebben de moslims daarin soms gelijk? Raken we echt iets van de betekenis kwijt door een vertaling? Misschien wel iets, maar als u kan aangeven wat, mag u het zeggen! Aan deze nieuwe vertaling is door meer dan 100 mensen gedurende 11 jaar gewerkt, en volgens zorgvuldig opgestelde vertaalprincipes en de nieuwste inzichten van de vertaalwetenschap. Dat betekent bijvoorbeeld dat men soms een woord heeft moeten loslaten om met een andere omschrijving de betekenis beter te treffen. Terwijl er aan de andere kant ook woorden zijn waar men van af bleef, die dus niet zijn vertaald, ook in vorige vertalingen niet, zoals *'abba'* voor vader en *'maranatha'* voor kom Heer, en *'Eloï, Eloï, lama sabachthani.'* Want dat zijn woorden die zelfs voor de bijbelschrijvers zo intiem, zo speciaal waren dat ze haast niet met een ander woord zijn weer te geven. Daarom kunnen we er gerust op vertrouwen dat we een zeer zorgvuldige vertaling voor ons hebben liggen. Als we goed lezen, zullen we ontdekken hoe deze vertaling niet plat is, maar de verschillende genres en schrijfstijlen in de grondtekst ook in de vertaling laat uitkomen. Op vele punten zullen we de NBV leren waarderen **naast** de statenvertaling en naast de vertaling van 1951. En dan kunnen we tot de conclusie komen dat de Nieuwe Bijbel Vertaling misschien nog het meest in onze **moedertaal** is geschreven, de taal van ons hart. Want dat is de bedoeling van de bijbel: **God wil spreken tot ons hart**. Maar als het erop aankomt, is dat **niet het werk van vertalers**, maar van de Heilige Geest. Maar het werk van vertalers is wel onmisbaar.

Dat we uitgerekend op deze dag een nieuwe bijbelvertaling in gebruik mogen nemen is ook om een andere reden bijzonder. Het is vandaag 31 oktober, de dag waarop Maarten Luther met 95 stellingen de kerk van zijn tijd wakkerschudde. En één van de overtuigingen van Maarten Luther was dat de bijbel vertaald moest worden in de volkstaal. Hij heeft die grote klus zelf ter hand genomen: Hij vertaalde de bijbel voor het eerst in het Duits. En later volgden steeds meer talen. We moeten er toch niet aan

denken dat we alleen nog het Hebreeuws en het Grieks, of een latijnse vertaling hadden! Nu kan iedereen de bijbel zelf lezen en nagaan of het waar is wat er verkondigd wordt. Dat is een voorrecht die we moeten blijven waarderen: dat we zelf de bijbel kunnen lezen. En hopelijk willen we dat vanaf vandaag met vernieuwde belangstelling gaan doen: een nieuwe vertaling in goed verstaanbaar nederlands vraagt erom geregeld gelezen te worden. Vanaf vandaag kunnen we de bijbel binnengaan door het portaal van: *'In het begin schiep God de hemel en de aarde.'* En via dit portaal kunnen we ons opnieuw gaan verwonderen over die God die verlangt naar contact met ons. Er gaat een verhaal van een chassidische jood die begon te lezen in Gen. 1, en meteen al in vers 2 stopte hij abrupt bij de woorden: *'En God sprak...'* Hij raakte er hevig door ontroerd. Dat God spreekt is een geweldig wonder. De doodse stilte wordt door God zelf doorbroken. Deze jood sprak deze woorden uit, en werd er meteen weer stil van. Kunt u, kan jij ook iets navoelen van zijn ontroering? Als je dat gevoel kan vatten wordt de bijbel een heel kostbaar boek voor je.

Het is niet toevallig dat de apostel Johannes zijn evangelie ook begint met de woorden *'In het begin...'* Hij kiest heel bewust deze klinkende woorden. Deze woorden roepen meteen de gedachte aan de schepping op. Daar zinspeelt Johannes op, ook al wil hij iets anders gaan vertellen. Het is alsof hij wil zeggen: Wat nu volgt, is even indrukwekkend, hoewel, eigenlijk nog veel indrukwekkender dan de schepping. Het gaat in het evangelie over Jezus Christus over niets minder dan de **herscheping** van hemel en aarde, - en van elk mens in het bijzonder. Daarom zegt hij het net iets anders: *'In het begin was het Woord...'* En met dat Woord bedoelt hij Jezus, de Zoon van God. Maar, wat is nu een woord?! Voor ons moderne, postmoderne mensen zegt een woord niet meer zoveel. We krijgen per dag zovéél woorden over ons uitgestort. Veel woorden gaan het ene oor in en het andere oor weer uit. Veel woorden blijken achteraf loze beloften te zijn. We hebben niet zoveel op met woorden. *'Geen woorden maar daden'* zeggen we. Maar dat is nu typisch zo'n vertaalvoorbeeld. Het hebreeuws heeft maar één woord voor woord-en-daad, namelijk: *'dabar'*. Wat je zegt, doe je ook en wat je doet, zeg je ook. Zo hoort het ook te zijn.

En toch weten we allemaal dat woorden inderdaad verstrekkende gevolgen kunnen hebben. Veel mensen hebben een bepaalde wijze uitspraak van vader of moeder of partner heel goed opgeslagen, en soms moeten ze het even kwijt. *'Mijn moeder zei altijd: ...'* Zelfs na iemands overlijden kunnen zijn woorden nog hun uitwerking hebben! Veel meer geldt dat van het Woord van God. *'Levend en krachtig is het Woord van God'* staat er in Hebrëen 4:12 (NBV). *'Het is in staat de opvattingen en gedachten van het hart te ontleden.'* Gods Woord is scheppend, het bewerkt meteen wat het zegt. God zegt licht en er is licht. Zo kan Gods Woord ook ons veranderen.

Wilt u, wil jij met die verwachting de bijbel lezen?

En realiseren we wat het omgekeerde is? Als ik de bijbel dicht laat, hoe kunnen Gods woorden dan bevrijdend, genezend, richtinggevend in mijn leven werken?! Dan houd ik mezelf buiten de lichtkring van God... Maar als ik in de bijbel lees, geef ik God de kans om aan mij te werken, om mij te vormen, om mij te herscheppen naar het beeld van zijn Zoon. Dat is de bedoeling van de bijbel. Daarom heb ik als schriftlezing ook gekozen voor het voorlopige slot van het evangelie van Johannes. *'Jezus heeft nog veel meer wondertekenen gedaan, die niet in dit boek staan, maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus is de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam.'* Dat is het wat deze woorden willen bewerken: dat we geloven in Jezus als onze persoonlijke Verlosser, dat we het echte leven leren kennen. Natuurlijk is er nog veel meer te zeggen over Jezus, maar door het vele zou het je kunnen ontgaan waar het om gaat.

Persoonlijk heb ik met grote verwachting uitgekeken naar deze nieuwe vertaling, omdat ik hoop dat velen van u, en vooral ook jongeren, de bijbel weer met nieuwe ogen zullen gaan lezen. U kent misschien het verhaal over Augustinus, de kerkvader uit de vijfde eeuw. Een groot deel van zijn leven leefde hij maar raak. Maar zijn moeder, Monica, bleef voor hem bidden. Maar op een goede dag hoorde hij kinderen zingen, achter een muur. Ze zongen in het latijn: Tolle, lege! wat betekent: neem en lees! En toen is

Augustinus in de bijbel gaan lezen en tot geloof gekomen. En tot op de dag van vandaag worden er uitspraken van hem geciteerd omdat ze zo raak zijn. Daarom wil ik ieder van u vandaag oproepen: Neem en lees de bijbel! Laat het alsjeblieft niet bij een goed voornemen. Een voornemen heeft geen enkele kans van slagen als je er niet een goed en haalbaar plan bij hebt. Neem jezelf iets voor waarvan je weet dat je het -met wat discipline- waar kan maken. Geef God de kans je hart te raken, je verdriet te troosten, je innerlijke wonden te genezen, je foute wegen te corrigeren. Geef God de kans door weer geregeld in zijn Woord te gaan lezen! Laat je niet weerhouden door mensen die bij voorbaat al enigszins elitair deze vertaling afwijzen. Neem zelf de bijbel ter hand, en oordeel er niet over, maar laat jezelf aanspreken! Het is een groot voorrecht die we mede aan Luther te danken hebben. Lees de bijbel opdat je mag geloven in Jezus als de Messias, de Zoon van God. Opdat je door in Hem te geloven mag binnengaan in het leven dat vervuld is van Gods Geest.

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

Ds. P.A. Broere